

Toiminta, sisäinen valvonta ja riskienhallinta sivistystoimessa

KATSAUS VUODEN 2023 TOIMINTAAN

Sivistystoimen vuoden 2023 toimintaa leimasivat monenlaiset aiempiin vuosiin poikkeukselliset tapahtumat ja toiminnot. SoTe-uudistuksen myötä muodostetut hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Pohjois-Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen vastuualueelle siirtyivät kaupungin sivistyspalveluista kuraattori- ja psykologipalvelut. Ruoka- ja puhtaanapitopalvelut siirtyivät PPE-Köökin järjestettäväksi.

Edelleen pitkään kestäneen poikkeuksellisen ajan vaikutuksia oppimisvajeeseen ja kasvavaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluiden tarpeisiin oli vuonna 2023 näkyvissä. Tämä näkyi kouluilla mm. pahoinvoinnin lisääntymisenä.

Syyskuussa 2023 kunnanvaltuusto päätti kunnan talouden sopeuttamishojelman laatimiseksi perustaa tulevaisuustyöryhmän. Käyttötalouden kasvamisen hillitsemiseksi palvelurakennetta ja toimintatapoja joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Tavoitteeksi on asetettu, että Siikajoen kunnan palvelut ovat myös jatkossa laadukkaita ja suhteellisen kattavia, mutta tarkoituksenmukaisesti kohdennettuja sekä mitoitukseltaan oikeasuhtaisia. Tulevaisuustyöryhmän tehtäväksi annettiin löytää taloudellisesti tehokkaita tapoja toimia ja tehdä kunnanhallitukselle konkreettiset toimenpide-esitykset tavoitteeseen pääsemiseksi kevään 2024 aikana. Käynnistetyn tulevaisuustyöryhmän työskentelyn ja palveluverkkoselvityksen avulla tavoitellaan taloutta sopeuttavia vaikutuksia pitemmällä aikavälillä.

Talousarvion tavoitteet ja mittarit ovat toteutuneet pääosin suunnitellusti. Sivistystoimen talousarviossa ei kuitenkaan ole pysytty. Yhteenvetona sivistystoimen taloudesta ja toiminnasta vuodelta 2023 voi todeta, että talousarvio toteutui kohtuullisesti. Liikkumavara oli ennakkoon erittäin pieni ja edellytti lisätalousarvion tekemistä. sivistystoimen tilinpäätös jäi alijäämäiseksi. Siihen ovat syynä mm. se, että hanketuloja ei onnistuttu jaksottamaan, sekä ennakoitua suuremmat palkkamenot ja koulukuljetuskustannukset.

Vuoden 2023 talousarvion tulot toteutuivat ennakoitua huonommin. Myyntituottoja kertyi kuitenkin selkeästi ennakoitua enemmän. Tukien ja avustusten määrä väheni merkittävästi edelliseen tilinpäätökseen verrattuna. Tilinpäätöksen 2022 yhteydessä osa saaduista avustuksista ei jaksottunut hankkeiden toteutuman perusteella seuraavalle toteuttamisvuodelle 2023. Jaksotusten määrä oli yhteensä 430 080 euroa. Tämä heikensi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja koko sivistystoimen vuoden 2023 tulosta, mutta paransi vastaavasti vuoden 2022 tulosta. Valtionosuudet käyttötalouden kotikuntakorvauksiin toteutuivat selvästi ennakoitua suurempina. Kokonaisuudessa toimintatuotot jäivät 302.450 euroa arvioitua pienemmiksi.

Poikkeamaa toimintakuluissa on tullut etenkin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palkkakustannusten ennakoitua suuremmista kuluista, joihin on vaikuttanut mm. ennakoitua suuremmat kunta-alan palkankorotukset, lakisääteisten vapaiden kasvu, sairauspoissaolot ja lisääntynyt lasten ja oppilaiden tuen tarve sekä muutokset kuljetustarpeissa ja -kustannuksissa. Lisäksi on huomattava, että koulukuljetukset varatut määrärahat ovat olleet talousarviossa hankintahintaan nähden alibudjetoidut.

Henkilöstötarvetta on varhaiskasvatuksessa lisännyt lisäryhmän perustaminen kahteen päiväkotiin osaksi vuotta ja alle 3-vuotiaiden lasten osallistumisasteen nousu. Varhaiskasvatuksessa vaativampien tukitoimien järjestäminen ryhmäkokoja pienentämällä tai henkilöstöä lisäämällä sekä riittävän henkilöstömitoituksen takaaminen ovat lakisääteisiä, osin ennakoimattomia, henkilöstötarvetta lisääviä tekijöitä. Palkkatukiudistuksen myötä päiväkotiapulaisen työtehtäviin tukikriteerit täyttävien työntekijöiden saatavuus on ollut heikko, minkä vuoksi kahta tehtävää on rahoitettu päiväkotien määrärahoista.

Kunnanvaltuusto myönsi (14.12.2023 § 136) sivistyslautakunnan esityksestä lisämäärärahan sivistystoimeen 422 000 euroa (netto), josta pääosan palkkakustannuksiin ja koulukuljetuksiin.

Menolityksiä tuli eri kustannuspaikoille. Toimintatuotot laskivat 302 450 €. Vastaavasti myös toimintakulut ylittyivät 174 554 €. Talousarviossa ylityksiä tulosalueittain on tapahtunut toimintakuluissa varhaiskasvatuksessa 230 829 €, perusopetuksessa 41 209 €, lukiokoulutuksessa 33 173 € pääasiassa palkkamenojen ja perusopetuksessa etenkin myös kuljetuskustannusten kasvuna. Kokonaisuutena sivistystoimen talousarvio oli alijäämäinen 477 004 €.

Hankinnoissa on käytetty hankintalain mukaista kilpailutusta ja pienhankintaohjeistusta. Koulukuljetuksissa oli menossa toinen hankintavuosi. Aiemmin kilpailutetuista hankinnoista otettiin käyttöön optiovuodet (oppikirjat) ja liitettiin koulu- ja askartelutarvikkeiden yhteishankintaan vuosiksi 2024-2025.

Sivistystoimessa oli käynnissä useita hankkeita, mm. Vapaan sivistystyön opintoseteliavustus, peruskoulujen kansainvälisyys-, Korona 3 -, Lataus-, Mona-, Hyke-, Sima 2-, Kaikki kotona-, Lastu -hanke, Pop-Digi-, prosenttitaide-, Turvattomista oloista tulevien varhaiskasvatuksen järjestämistä koskevaa hanke sekä Raahen Satelliitin kanssa yhteistyössä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kautta saatava rahoitus etsivään nuorisotyöhön sekä nuorten työvalmennukseen.

Sivistystoimen palveluiden laskutukset on hoidettu pääsääntöisesti ajallaan. Palveluiden hankinnasta aiheutuneiden laskujen oikeellisuus on tarkistettu ja mahdollisiin epäselvyyksiin etsitty tarkennus. Laskujen hyväksyjinä ovat toimineet kunnan hallintosäännössä määritetyt henkilöt. Laskujen käsittelyyn ja hyväksyntään kiinnitetään huomiota ja pyritään tiliöimään/hyväksymään laskut säännöllisesti ja viivytyksettä.

Sivistysjohtaja aloitti virassaan 5.6.2023. Kehityskeskusteluita on käyty yksiköissä. Ammattitaidon ylläpidosta on huolehdittu koulutuksen ja työpaikkakokousten avulla.

Sairaudesta ja tapaturmista aiheutuneiden poissaolojen määrää seurataan toimintayksiköittäin ja ne tilastoidaan henkilöstötilinpäätöksessä. Sivistystoimen osalta poissaolojen määrä väheni edellisvuodesta 0,9 pv/hlö.

Sivistystoimen päätöksenteko noudattaa hallintosäännön ja toimintaa määräävien lakien mukaista hallintotapaa.

Sivistyslautakunta on kokoontunut vuonna 2023 yksitoista kertaa. Kokouskäytännöt on hoidettu hallintosäännön mukaisesti. Varhaiskasvatuksen, opetus- ja kirjastotoimen osalta työntekijäkokouksia on säännöllisesti sekä rehtorien kokouksia, joissa mukana on ollut myös tarpeen mukaan varhaiskasvatusjohtaja tai muita asiantuntijoita.